

Högstämnda nordiska huliganer

I de isländska sagorna slår man saklöst ihjäl sin nästa. Gunder Andersson berättar om en tid då allting faktiskt var en utmaning.

När jag under ett författarseminarium på Island träffade författaren Kurt Vonnegut undrade han vad vi höll på med i höga nord.

"Ni har gått fan så hårt åt era kungar, slagit ihjäl i stort sett varandra en."

Det visade sig att hans kunskaper om Skandinavien upphörde någon gång vid 1200-talets början. Han hade läst Snorre Sturluson, just igen mer.

Tidernas slakter 4

Snorre Sturluson
Nordiska kungasaga 1-3
Öv: Karl G Johansson
1230-talet (1991)

Senare den veckan företogs en bussresa till gården Reykholt, där Snorre blev ihjälslagen natten till den 23 september 1241. På gårdstunet fanns en varm källa och norrmanen Tor Obrestad (en av 1970-talets mest fyrkantiga AKP (m-l)-författare) blev lyrisk. Han slet av sig skor och strumpor, vek upp jeansen och hoppade i källan, vrålade:

"Dette er ursprunge! Dette er ursprunge!"

Det kanske det är, men frågan är om det är något att applådera. Det ursprung Snorre skildrar i kungasagorna är vildare än västern. Striden vid OK Corral är i jämförelse en terminsavslutning i söndags-skolan.

Ändlösa strider

Man får känslan av att två skandinav, främst norrman, senare också islänningar, knappt kunde träffas utan att stridsyxan åkte fram. Det är ständiga tvister, tvekamp, träffningar, nedbrända hus och rövade kvinnor. Öga för öga, ord för tand och vendetta innan ordet var uppfunnet.

Snorre har ju sitt eget, mycket lapidariska sätt att berätta om det:

Harek ... belägrade alla dörrar till det långhus där huskarlarna sov. Sedan gick han till det hus där Hake sov, bröt sig in och tog med sig Ragnhild och hennes bror Guttorm och allt gods som var där. De brände huset och alla männen som var i det.
(Halvdan Svartes Saga)

Alltså ett nattligt överfall med vidhängande kvinnorov. Det rörde sig givetvis också om träffningar på öppen mark. Mordbranden ovan har en förhistoria i den släktfejden som pågick:

Därefter samlades mycket manskap till kung Halvdan. Han for då för att leta rätt på Gandalfs söner. De möttes på Eid vid Eyjar och slogs där. Där föll Hysing och Helsing, men deras bror Hake flydde undan. Därefter lade kung Halvdan under sig hela Vingulmark.

När det talas om kung i sagorna,

rör det sig ofta om mäktiga lokala potentater. Småkungarna kan liknas vid kommundirektörer med makten i svärdet och en ilska som lätt rann till. Översatt till dagens politiska geografi skulle Kungen av Lidingö slita ned älgstudsaren från vägen och skummande av raseri över förslaget till enhetstaxa på dagis gå bärsärk i Stockholm. Och vice versa, ett prov på drastiskt genomförande av storkommunen ger följande skildring ur Ynglingasagan:

När männen blev druckna framåt kvällen sade kung Ingjald (som senare fick tillnamnet Illråde) till Svipdags söner Folkvid och Hulvid att de och det manskap som var avtalat för kvällen skulle beväpna sig. De gick ut och till den nya salen och satte eld på den och genast började salen brinna. Där brann de sex kungarna och allt deras manskap inne och de som tog sig ut blev snabbt dödade. Därefter lade kung Ingjald under sig alla de riken som kungarna hade haft och tog ut skatt av dem.

Släktfejder och brödrastrider är legio, trots att släktband betydde mycket och ständigt åberopas. Men skäl finns alltid till god strid och vedergällning och banesår. Som när Harald Hårfagre får veta att sonen Rögnvald rätteligen ägnade sig åt sejdning (trolldom). Harald tyckte illa om trolldom, så vad gör han? Försöker tala sonen tillrätta? Nej:

När kung Harald hörde detta för Erik Blodys (en annan av sönerna) till Opplanden på hans uppmaning och kom till Hadaland. Han brände sin bror Rögnvald inne med åttio sejdmän. Det blev ett lovordat död.

Det ordas inte mycket om detta dödade hos Snorre. Det relateras bara. Som i denna passage om den tredje av sönerna:

Kung Haralds son Guttorm hade landväg i Viken och han for med härskepp utanför. Och när han låg i älvens mynning kom Sölve klove dit och angrep honom. Där föll Guttorm. Halvdan svarte och Halvdan vite låg i viking och härjade i österled. De utkämpade ett stort slag i Estland. Där föll Halvdan vite.

Observera ordet "föll". Hos Snorre dör inte hjältarna, de faller. Vi får bilden av ett folk som hellre låter vapnen än munnen tala. Sant eller inte, men bilden förmedlas också i den infogade lyriken:

Kungen lät spjuten vina mot männen, när blod forsåde och pilar gnydde i striden, dödsmärkta krigare föll framför kungen, svärd klingade mot sköld härskaren segrade.



Eller:

Där tog en nordlig vind skeppet, så att kungen ombord fördes med till strid mot två kungar. De djärva kungarna hälsade med pikskott ordlöst i striden, sköldarnas buller räckte.



Bloedbad. Gamle Klypp härse dräpte Kung Sigurd sleva genom att stöta svärdet i honom. Strax därefter döddades Klypp av Erling.

Kvinnorna i kungasagorna rövades eller erövrades genom förhandlingar med fadern. De lägras, föder barn och äser det manliga spektaklet, men det händer att även de tar del i både maktutövning och dödande, som den undersköna Gunnhild i Harald Hårfagres saga. Hon hålls inspärrad i ett tält i Finnmarken av två finländare. När Erik, den fjär-

de av Harald Hårfagres söner, kommer dit med sina män får hon dem att lägga sig i försåt, och sedan hon lurat finländarna att somna i hennes säng "tog hon två stora säl-skinnsäcker och trädde över huvudet på dem och band ihop dem stadigt nedanför armarna. Sedan kallade hon fram kungens män. De sprang fram och använde sina va-

pen på finländarna och dödade dem och drog dem ut ur kåtan."

Stridstupparna hos Snorre har sedan 1800-talet avbildats som vördnadsbjudande, långskägga karlar. Detta är en avspiegning av 1800-talets ålderspatriarkala samhälle, allra helst som denna fysiska skräpplighet står i bjärt kontrast till de fysiska prestationerna. Aldershänvisningar är fåtaliga men intressanta.

Om Harald Hårfagres son Erik sägs att han var "tolv vintrar gammal (när) kung Harald gav honom fem långskepp och han for i plundringståg, först i österled, sedan söderut".

Störst och starkast

En annan Harald, kung Harald i Sogn (i Halvdan Svartes Saga) dog tio år gammal. En annan kung i samma saga, Sigurd hjort, "var större och starkare än någon annan man... Det berättas att Sigurd var tolv år gammal när han dödade Hildebrand bärsärk och elva man till i evig."

Åldersuppgifterna är rätt logiska. För barndom fanns inget ekonomiskt utrymme, för skolgång inget behov. Ut tidigt i vuxenlivet var vad som gällde. Den fornnordiska stridsrytstaden får något av tonåriga gängkrig över sig. Eller vildsinta djurgårdsporträtt i skinn-särkar som lever fan.

GUNDER ANDERSSON

Bevara Sverige svenskt!

Inte bara Volvo och Astra har gått oss ur händerna. Själva moderneringen håller i det tysta på att avvecklas, skriver Stefan Lindgren.

När vi gick in i 1990-talet låg antalet barn per kvinna på 2,1 eller strax över gränsen för naturlig reproduktion. Sverige var ett barnvänligt land. Knappast något land i Europa kunde uppvisa bättre reproduktionstal.

Nu har vi drabbats av ryska sjukan, ett långsamt borttynande av nationen, temporärt maskerat av ett (krypande) invandrisöverskott. Antalet barn per kvinna är nere i 1,5 - långt under gränsen för naturlig reproduktion.

Debatt

Omslaget kom med EU och Persson-eran. Samtidigt hade nydemokrater, skinskallar och BSS (Bevara Sverige svenskt!) gjort frågor som barnafödande och nationens hälsa till tabubelagda ämnen. Organiserade attacker mot den sociala ingenjörskonsten, likställandet av 1930-talets folkhemspolitik med fascism, stoppade debatten. Könnsdebatten hade dödat jämlikhetsdebatten.

Idag när födelseöverskotten sedan flera år har vänts i underskott är diskussionen som makarna Myrdal väckte med *Kris i befolkningsfrågan* (1934) omöjlig, trots att siffrorna är värre än på 1930-talet. Nationen stagnerar och måste som Tyskland förlita sig på att importera ett subproletariat som svarar för de enformigaste och oönskade sysslorna.

Bra affär för staten

Visst, det finns nationalekonomiska vinster. Genom att importera färdig arbetskraft tjänar samhället i miljon för varje individ i kostnader för barnomsorg och utbildning. Dessutom finns det ideologiska vinster. Hela den svenska modellen med en långt driven jämlikhet och en hög facklig organisering kan lättare monterats ned.

Att öka barnafödandet och återgå till naturlig reproduktion skulle vara enkelt om politiken syftade till vad som är bra för Sverige och svenskarna, vilket den inte gör längre. Jag kan nämna några tänkbbara reformer.

Man skulle kunna minska kopplingen mellan föräldrarnas inkomst och transferegering för barn. Idag inbringar nyfödde Kalle med välavlönad pappa och mamma 215 400 kronor i föräldrapenning, medan nyfödda Stina med lågavlönade eller deltidsarbetande föräldrar (80 000 kronor/år och make) bara får ut 63 120 kronor. Barnens behov av bostad, mat och kläder är desamma. Ett sätt vore att trappa ner föräldrapenningen till 50 procent av sjukpenninggrundande inkomst och kraftigt höja barnbidragen, alltså återgå till att låta de icke-inkomstrelaterade bidragen spela den större rollen.

Barnafödandet har blivit ett medelklassprivilegium (högsta andelen barn 0-6 år hittar man i storstädernas rikare kranskommuner), samtidigt som det ofta kolliderar med senare grupps bekvämlighetskrav och livsstil. Medelklassen är helt enkelt inte potent nog att överta underklassens enda ständsprivilegium. I stället diskrimineras underklassens barnafödande. Tusentals föräldrar, som har fötts utomlands men fått barn i Sverige, saknar rätt till föräldrapenning. Om de inte hade rätt till sjukpenning vid barnets födelse, spelar det ingen roll hur mycket de senare diskar, städar och lagar mat åt svenskarna - de får ändå aldrig mer än 60 kronor/dag i föräldrapenning (42 kronor/dag efter skatt).

Regeringens förslag till reformerad sjukpenning kommer att sänka försäkringsnivån med ytterligare 6 procent. Inga lustbetonade signaler till nyfattiga par i fertila åldrar precis. Barnafödandet är bara ett exempel. Nationen tynar bort, men ännu snabbare dör samhällsdebatten och möjligheten till korrigering.

STEFAN LINDGREN



My kris? Gunnar och Alva Myrdal diskutera de befolkningsfrågan på 1930-talet. Nu är siffrorna ännu sämre.